

Utlåtande Rotel VIII (Dnr KS 2020/20)

Nya riktlinjer för familjerätt

Framställan från socialnämnden

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Riktlinjer för familjerätt fastställs i enlighet med bilaga 1 till utlåtandet.
2. Riktlinjer för adoption, diarienummer 325-5263/2007, riktlinjer om utredning av faderskap, diarienummer 325-3714/2005, samt riktlinjer för vårdnad, boende, umgänge och namn, diarienummer 325-1826/2011, upphävs.

Föredragande borgarrådet Jan Jönsson anför följande.

Ärendet

Nya adoptionsregler trädde i kraft under år 2018. Syftet med den nya lagstiftningen var dels att barnets bästa skulle få större genomslag i adoptionsprocessen, dels att par som är sambo skulle få adoptera på samma sätt som gifta par. Under år 2019 ändrades även lagstiftningen om faderskap och föräldraskap. Nytt är även utredning och fastställande av faderskap vid korrigerad könstillhörighet, utredning och fastställande av föräldraskap samt utredning och fastställande av faderskap om barnet har sin hemvist utomlands. Utifrån dessa förändringar har det funnits ett behov av att revidera Stockholms stads riktlinjer för familjerätt så att de överensstämmer med det aktuella regelverket. Socialnämnden har därför utarbetat ett förslag till nya riktlinjer.

Beredning

Ärendet har initierats av socialnämnden och remitterats till stadsledningskontoret, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd, Adoptionscentrum, Barnen framför allt, Barnens Vänner och RFSL Stockholm.

Barnen framför allt och RFSL Stockholm har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret anser att en revidering av riktlinjerna är angelägen.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd anser att det är viktigt med tydlighet i frågan om vilken sekretess som ska råda vid frivilliga familjerådgivningssamtal.

Farsta stadsdelsnämnd föreslår en hänvisning till den stadsövergripande policyn om skyddade personuppgifter.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd tycker att det är bra att samla de riktlinjer som idag finns inom det familjerättsliga området i ett dokument.

Norrmalms stadsdelsnämnd anser att riktlinjerna bör förtydligas kring sekretess vid samarbetssamtal.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd anser att de nya riktlinjerna är välskrivna och skapar tydlighet.

Östermalms stadsdelsnämnd önskar att riktlinjerna också kan tydliggöra barnets rätt till information i form av återkoppling.

Adoptionscentrum välkomnar i stort de tankar som förs fram i förslaget till nya riktlinjer.

Barnens Vänner vill att kommunens ansvar att erbjuda fortsatt stöd efter adoptionen lyfts fram i dokumentet.

Mina synpunkter

De nya riktlinjerna för familjerätt ersätter tre olika riktlinjedokument på området: adoption; utredning av faderskap; samt vårdnad, boende, umgänge och namn. Riktlinjerna har också setts över och förnyats utifrån ny lagstiftning på adoptions- och föräldraskapsområdet samt ny vägledning från myndigheterna.

Därmed skapas ett sammanhållet och aktuellt dokument till vägledning inom familjerättens hela område. De nya riktlinjerna stärker barnperspektivet och tydliggör barnets bästa i adoptionsprocessen.

Med anledning av synpunkter som har framkommit under remitteringen har ändringar gjorts i förslaget, där så har varit behövligt i samråd med stadsledningskontorets juridiska avdelning. I enlighet med vad stadsledningskontoret påpekat i sitt tjänsteutlåtande har uttrycket ”bevitnat våld” bytts ut mot ”upplevt våld”. Skrivningarna om antalet exempel som ska skickas av upplysningar till domstol har ändrats.

Riktlinjerna har försetts med hänvisningar till stadens policy för skyddade personuppgifter. Det framgår också tydligare vad som krävs för att få kursintyg vid obligatorisk föräldrautbildning samt vilken sekretess som gäller vid frivilliga samarbetsamtal.

Barns rätt till återkoppling framgår också tydligare. Texten har också blivit översedd ur klarspråkhänseende. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Bilagor

1. Förslag till nya riktlinjer för familjerätt
2. Förslag till nya riktlinjer för familjerätt med spårade ändringar efter remissrundan

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Riktlinjer för familjerätt fastställs i enlighet med bilaga 1 till utlåtandet.
2. Riktlinjer för adoption, diarienummer 325-5263/2007, riktlinjer om utredning av faderskap, diarienummer 325-3714/2005, samt riktlinjer för vårdnad, boende, umgänge och namn, diarienummer 325-1826/2011, upphävs.

Stockholm den 16 december 2020

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNA KÖNIG JERLMYR

Jan Jönsson

Mats Larsson

Remissammanställning

Ärendet

Nya adoptionsregler trädde i kraft under år 2018. Syftet med den nya lagstiftningen var dels att barnets bästa skulle få större genomslag i adoptionsprocessen, dels att par som är sambo skulle få adoptera på samma sätt som gifta par. Under år 2019 ändrades även lagstiftningen om faderskap och föräldraskap. Nytt är även utredning och fastställande av faderskap vid korrigerad könstillhörighet, utredning och fastställande av föräldraskap samt utredning och fastställande av faderskap om barnet har sin hemvist utomlands. Utifrån dessa förändringar har det funnits ett behov av att revidera Stockholms stads riktlinjer för familjerätt så att de överensstämmer med det aktuella regelverket. Socialnämnden har därför utarbetat ett förslag till nya riktlinjer.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 december 2019 följande.

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens förslag till revidering av riktlinjer för familjerätt.
2. Ärendet överlämnas för vidare beslut till kommunfullmäktige.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 15 november 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Nya adoptionsregler trädde i kraft i september 2018. Två viktiga syften med det nya regelverket var enligt lagstiftaren att barnets bästa ska få större genomslag i adoptionsprocessen och att sambor ska få adoptera på samma sätt som gifta par. De gamla reglerna har ersätts med ett nytt kapitel om adoption i föräldraskapen och en ny lag om adoption i internationella situationer.

Även rörande faderskap och föräldraskap finns nu lagstiftning och nya föreskrifter som trätt i kraft under 2019. Nya regler finns bland annat om barn som kommit till genom assisterad befruktning av ensamstående kvinna, utredning och fastställande av faderskap vid ändrad könstillhörighet, utredning och fastställande av föräldraskap och utredning och fastställande av faderskap om barnet har sin hemvist utomlands.

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) har därutöver tagit fram nya allmänna råd och vägledningar, bland annat rörande riskbedömningar i vårdnads- boende- och umgängesutredningar.

Förslaget till nya riktlinjer inom familjerätten har uppdaterats i enlighet med ovanstående nya regelverk och rekommendationer.

Inom Stockholms stad finns idag tre olika riktlinjer inom det familjerättsliga området: riktlinjer för adoption, riktlinjer för utredning av faderskap samt riktlinjer för vårdnad, boende, umgänge och namn. För att förenkla och skapa en mer sammanhållen bild av familjerättens ansvarsområden har dessa tre riktlinjer slagits samman till ett gemensamt dokument.

I förslaget till nya riktlinjer för familjerätten finns också tydligare hänvisningar till bland annat Socialstyrelsens och MFOF:s föreskrifter, allmänna råd och handböcker i syfte att underlätta för läsaren att hitta fördjupad information.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Socialförvaltningen föreslår att nämnden godkänner förslaget till revidering av riktlinjerna för familjerätt.

Beredning

Ärendet har initierats av socialnämnden och remitterats till stadsledningskontoret, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd, Adoptionscentrum, Barnen framför allt, Barnens Vänner och RFSL Stockholm.

Barnen framför allt och RFSL Stockholm har inte inkommit med svar.

Innehållsförteckning	Sid
Stadsledningskontoret.....	6
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd.....	7
Farsta stadsdelsnämnd.....	7
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd.....	9
Norrmalms stadsdelsnämnd.....	10
Skarpnäcks stadsdelsnämnd.....	10
Östermalms stadsdelsnämnd.....	11
Adoptionscentrum.....	13
Barnens Vänner.....	14

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 23 april 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Stadens familjerätt bedriver sitt arbete med utgångspunkt i kommunfullmäktiges mål 1.4 *I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet.*

Med anledning av de genomförda förändringarna av regelverket, vilka beskrivs ovan, anser Stadsledningskontoret att en revidering av riktlinjerna är angelägen. Stadsledningskontoret ställer sig även positivt till att familjerättens olika riktlinjer föreslås slås samman till ett gemensamt dokument. Det skapar en ökad tydlighet av familjerättens ansvarsområde samt arbetets inriktning, både för medarbetarna och för stockholmarna i kontakt med verksamheten.

Stadsledningskontoret vill påpeka att förslaget skulle behöva bearbetas så att det använder samma terminologi som stadens övriga program. Det gäller till exempel avseende val av begrepp så som "bevitnat våld" som bör ersättas med "upplevt våld" i enlighet med stadens Program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2020.

Med ovanstående ändring som förbehåll föreslår stadsledningskontoret att kommunfullmäktige fattar beslut om att fastställa de nya riktlinjerna enligt Socialnämndens förslag.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2020 följande.

1. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 19 februari 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att de nya riktlinjerna är välskrivna, skapar tydlighet och det är positivt att det är sammanställt i ett dokument, inte flera.

Vid fastställande av faderskap om barnet har sin hemvist utomlands har familjerätten fått utökad möjlighet att medverka vid fastställande av faderskap. Detta kan komma innebära att familjerätten får mer att göra samt en utökad kostnad avseende DNA-prover och tolkavgifter.

I de nya riktlinjerna framgår att det ska vara socialtjänstsekretess som gäller vid frivilliga samarbetsamtal, inte familjerådgivningssekretess. Det finns ett beslut från JO (Justitieombudsmannen) som berör vilken sekretess som ska råda och där framkommer det att det beror på samtalens karaktär. Enligt Socialstyrelsen är det familjerådgivningssekretess som ska gälla som huvudregel. I Stockholm stad är detta otydligt idag och olika förvaltningar gör på olika sätt. Därför är det viktigt med tydlighet i denna fråga.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 16 april 2020 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av förslag till nya riktlinjer för familjerätt.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 20 februari 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser det som angeläget att de nya riktlinjerna revideras i enlighet med aktuella regelverk för det familjerättsliga området. Förvaltningen anser även att sammanslagningen av familjerättens olika riktlinjer till ett gemensamt dokument skapar en ökad tydlighet av familjerättens ansvarsområden och arbetets inriktning. Detta gäller i synnerhet nya medarbetare inom familjerätten, liksom de stockholmare som kommer i kontakt med verksamheten.

Förvaltningen föreslår att begreppet ”bevittnat våld” på sidan 40 ersätts med begreppet ”upplevt våld”, så att man använder samma begrepp som i stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2020. Det programmet slår fast att barn sällan bara bevittnar våld utan även upplever det med sina andra sinnen.

Förvaltningen föreslår även ett tillägg under rubriken ”Skyddade personuppgifter” på samma sida, i form av en hänvisning till den stadsövergripande policyn om skyddade personuppgifter med riktlinjer till nämnder och styrelser. Personer med skyddade personuppgifter är i alla sammanhang en särskilt utsatt målgrupp och det är därför av högsta vikt att familjerättens riktlinjer vägleder chefer och medarbetare på ett korrekt sätt.

Förvaltningen ser det som positivt att förslaget tydligt markerar att Barnkonventionen nu är svensk lag. Barns rättigheter i de olika situationer där familjerätten blir involverad beskrivs i varje kapitel. Förvaltningen föreslår att nämnda rättigheter tydligare kopplas till de olika artiklarna i Barnkonventionen för att synliggöra den röda tråden från lagstiftning till praktik.

Förvaltningen anser vidare att kapitlet Faderskap och föräldraskap behöver klarspråksgranskas. Det förekommer stycken som är svårlästa på grund av långa, komplicerade meningar. Ett exempel: *”Utredaren ska även informera modern om barnets rätt att få ta del av uppgifter om donatorn enligt 6 kap. 5 § och 7 kap. 7 § lagen om genetisk integritet m.m. och att barnet har rätt att få sina uppgifter noterade i den särskilda journal som innehåller uppgifter om donatorn och att ta del av de uppgifter som antecknats i journalen som avser andra personer som tillkommit med könsceller från samma donator.”*

Förvaltningen har även uppmärksammat socialförvaltningen på den oklara användningen av begreppen maka och make på sidan 14, om utredningen när ett samkönat par genomgått assisterad befruktning. Detta skulle behöva förtydligas.

- *Om ett barn har tillkommit genom assisterad befruktning med samtycke av den kvinna som var moderns **make**, registrerade partner eller sambo vid tidpunkten för den behandling som ledde till barnets tillkomst ska utredningen göras i FÖR-protokoll.*

- *Om modern har genomgått en insemination eller befruktning utanför kroppen enligt 6 eller 7 kap. lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m. med samtycke av en kvinna som var moderns **maka**, registrerade partner eller sambo och det med hänsyn till samliga omständigheter är sannolikt att barnet har tillkommit genom behandlingen, ska den som har lämnat samtycket anses som barnets förälder.*

- *Den kvinna som ger sitt samtycke ska vara sambo, registrerad partner eller **make** vid tidpunkten för den behandlingen som ledde till barnets tillkomst.*

Förvaltningen har varit i kontakt med Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning och instämmer i de synpunkter som de har framfört. De ser det som positivt att de föreslagna riktlinjerna förtydligar att frivilliga samarbetsamtal vid skilsmässor och separationer omfattas av socialtjänstsekreteress. Detta har hittills varit otydligt och därför hanterats på olika sätt i staden. De har även en farhåga om ökad arbetsbelastning och ökade kostnader för DNA-prover och tolkavgifter. Anledningen till detta är att familjerätten fått utökad möjlighet att medverka vid fastställandet av faderskap när barnet har sin hemvist utomlands. Det rör sig dock om en utökad behörighet, inte en skyldighet att utreda.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 16 april 2020 följande.

1. Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.
2. Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutar om omedelbar justering.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 19 mars 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen tycker att det är bra att samla de riktlinjer som idag finns inom det familjerättsliga området i ett dokument. Det är även bra att riktlinjernas innehåll revideras så att de stämmer överens med aktuell lagstiftning och aktuella vägledningar och allmänna råd.

Förvaltningen har ett par synpunkter. Under rubrik Upplysningar till domstol står att tre exemplar av upplysningar ska skickas till domstol. Idag vill domstolen endast ha ett scannat exemplar inskickat. När det gäller samarbetsamtal på uppdrag från domstol menar JO, att socialtjänsten enbart ska meddela tingsrätten om föräldrarna är överens eller inte och inte meddela vad föräldrarna kommit överens om.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2020 följande.

Nämnden godkänner förvaltningens förslag till svar på remiss.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 14 april 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att riktlinjerna bör förtydligas kring sekretess vid samarbetsamtal (bilaga 1, s. 44) och att riktlinjerna bör utgå från att familjerådgivningssekretess bör vara huvudregel vid dessa samtal.

Detta för att bättre överensstämja med det JO-beslut som finns från 6 november 2017, dnr 5753-2016. Där framkommer att samarbetsamtal kan hållas med vanlig socialtjänstsekretess enligt 26 kap. 1 § OSL eller med familjerådgivningssekretess enligt 26 kap. 3 § OSL. Familjerådgivningssekretessen är absolut vilket innebär att en samtalsledare inte kan delta i en vårdnads-, boende- eller umgängesutredning i ett senare skede om inte den enskilde (dvs. båda föräldrarna) efterger sekretessen. Vilken sekretess som gäller vid samarbetsamtalen beror på samtalens karaktär. Det måste enligt JO vara tydligt för föräldrarna vad det är för sekretess som gäller under samtalen och att de får tydlig information om att samtalsledaren, om så är fallet, senare kan komma att genomföra en utredning om vårdnad, boende eller umgänge i tvisten mellan parterna. Se även JO 2002/03 s. 279.

I Socialstyrelsens handbok Vårdnad, boende och umgänge s. 162 förs ett liknande resonemang om sekretessen vid samarbetsamtal och att det kan vara antingen socialtjänstsekretess eller familjerådgivningssekretess, beroende på karaktären av samtalet. Samtalsledaren bör informera om vilken sekretess som kommer att gälla för uppgifterna under samtalen. (SOSFS 2012:4).

Eftersom samarbetsamtalen nästan alltid innefattar samtal om föräldraskap, barnets mående, relationen som varit eller är mellan parterna och liknande, är det familjerådgivningssekretess som gäller i samtalen som huvudregel.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2020 följande.

1. Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Ärendet förklaras omedelbart justerat.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 30 mars 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Familjerätten vid Skarpnäcks stadsdelsförvaltning bedrivs i samverkan med stadsdelsförvaltningen i Enskede-Årsta-Vantör. Det är Enskede-Årsta-Vantör som ansvarar för verksamheten och förvaltningen har därför tagit del av deras remissvar. Förvaltningen instämmer i Enskede-Årsta-Vantörs synpunkter, att de nya riktlinjerna är välskrivna, skapar tydlighet och det är positivt att riktlinjerna är sammanställda i ett dokument.

Vid fastställande av faderskap om barnet har sin hemvist utomlands har familjerätten fått utökad möjlighet att medverka vid fastställande av faderskap. Detta kan komma att innebära att familjerätten får ökad arbetsbelastning och ökade kostnader för DNA-prover och tolkavgifter.

I de nya riktlinjerna framgår att det ska vara socialtjänstsekretess som gäller vid frivilliga samarbetssamtal, inte familjerådgivningssekretess. Det finns ett beslut från Justitieombudsmannen (JO) som berör vilken sekretess som ska råda och där framkommer det att det beror på samtalens karaktär. Enligt Socialstyrelsen är det familjerådgivningssekretess som ska gälla som huvudregel. I Stockholms stad är detta otydligt idag och olika förvaltningar gör på olika sätt. Det är därför viktigt att säkerställa att de nya riktlinjerna tillämpas på samma sätt i hela staden.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2020 följande.

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 mars 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på förslaget till nya riktlinjer för familjerätt. Riktlinjerna är tydliga, ger gott stöd vid handläggning och möjlighet till fördjupning med dess hänvisningar till föreskrifter, allmänna råd och handböcker.

Riktlinjerna har lyckats väl med sin intention att införliva nya regelverk och rekommendationer. Förvaltningen ser också förenkling i arbetet genom att stadens tre befintliga riktlinjer inom det familjerättsliga området har slagits samman till ett gemensamt dokument. Vidare har riktlinjerna lyft in barnrättsperspektivet vilket kommer att bidra till den fortsatta implementeringen av barnkonventionen i socialtjänstens arbete.

Framtagandet av riktlinjerna har skett i samverkan med en central arbetsgrupp, där berörda chefer i staden har medverkat.

Förvaltningen önskar återkoppla tillkomna synpunkter eller förslag till smärre ändringar.

1. Text under rubriken "Obligatorisk föräldrautbildning",

(första stycket sidan 28)

"För att få kursintyg ska sökanden ha deltagit på minst fem av sju kurstillfällen"

Förvaltningens kommentar/ förslag till ändring:

"För att få kursintyg ska sökanden ha deltagit i samtliga kurstillfällen"

2. Text under rubriken "Umgängesstöd"

(första stycket sidan 42)

"... av umgänge med umgängesstöd, till exempel tid, plats och personalresurser"

Förvaltningens kommentar/ förslag till ändring:

"... av umgänge med umgängesstöd, eller i särskild umgängesstödslokal".

3. Text under rubriken "Samarbetssamtal"

(första stycket sidan 43)

"Upplysningarna skickas till domstolen i tre exemplar."

Förvaltningens kommentar:

Upplysningarna skickas med säker e-post alternativt ett ex till domstolen som själva kopierar.

4. Frivilliga samarbetssamtal

(sidan 44)

I riktlinjerna framgår det att det är en viktig skillnad mellan samarbetssamtal och familjerådgivningen, då familjerådgivning skyddas av en starkare sekretess medan övrig socialtjänst omfattas av ett omvänt skaderekvisit eller sträng sekretess, medan samarbetssamtal är att betrakta som rådgivning, varför registrering och dokumentation i stadens digitala system inte ska ske.

Förvaltningens kommentar:

Det finns ett JO-beslut den 6 november 2017, dnr 5753-2016, som belyser sekretess i samarbetssamtal. Där framkommer att samarbetssamtal kan hållas med vanlig socialtjänstsekretess enligt 26 kap. 1 § OSL eller med familjerådgivningssekretess enligt 26 kap. 3 § OSL.

Familjerådgivningssekretessen är absolut vilket innebär att en samtalsledare inte kan delta i en vårdnads-, boende- eller umgängesutredning i ett senare skede om inte den enskilde (dvs båda föräldrarna) efterger sekretessen. Vilken sekretess som gäller vid samarbetssamtalen beror på samtalens karaktär. Det måste enligt JO vara tydligt för föräldrarna vad det är för sekretess som gäller under samtalen och att de får tydlig information om att samtalsledaren, om så är fallet, senare kan komma att genomföra en utredning om vårdnad, boende eller umgänge i tvisten mellan parterna. Se även JO 2002/03 s. 279.

I Socialstyrelsens handbok *Vårdnad, boende och umgänge* sidan 162, förs ett liknande resonemang om sekretessen vid samarbetssamtal och att det kan vara

antingen socialtjänstsekretess eller familjerådgivningssekretess, beroende på karaktären av samtalet. Samtalsledaren bör informera om vilken sekretess som kommer att gälla för uppgifterna under samtalen. (SOSFS 2012:4).

Eftersom samarbetssamtalen nästan alltid innefattar samtal om föräldraskap, barnets mående, relationen som varit eller är mellan parterna och liknande, är det familjerådgivningssekretess som gäller i samtalen som huvudregel.

Förvaltningen föreslår också tillägget: ”Att inleda samtalen med enskilda samtal bör förordas i alla samtal”.

5. Text under rubriken ”Domstolens direktiv”

(sidan 46)

”Skäl för begäran om uppskov kan till exempel vara att utredning enligt 11 kap. 1 och 2 §§ SoL pågår.”

Förvaltningens kommentar:

Förvaltningen genomför aldrig utredningar enligt 11 kap 2 § SoL inom familjerätt utan enbart 11 kap 1 § SoL.

6. Text under rubriken ”Barnet i utredningen”

(sidan 47)

Förvaltningens kommentar:

Riktlinjerna beskriver väl hur barnet ska ges information och möjlighet att komma till tals samt ge uttryck för sin vilja.

Förvaltningen önskar att riktlinjerna också kan tydliggöra barnets rätt till information i form av återkoppling.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Adoptionscentrum

Adoptionscentrums yttrande inkom den 9 april 2020 och har i huvudsak följande lydelse.

Bakgrund

Med anledning av att Adoptionscentrum är remissinstans för Stockholms Stads utredning ”Nya riktlinjer för familjerätt”, vill vi avge följande svar. Adoptionscentrum har koncentrerat sig på kapitlet som behandlar adoption. I stort välkomnar vi de tankar som framförs i utredningen och har endast några kommentarer, tre positiva och en negativ.

Positiva kommentarer

Det är mycket tillfredsställande att läsa att utredningen anser att socialnämnden ska tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas fram till det att den adopterade uppnått vuxen ålder.

Vi är mycket positiva till att det i utredningen tydligt deklarerats att den som handlägger medgivandeutredningar ska ha ingående kunskaper om adoptionsfrågor och föräldrautbildningsmaterialet.

Det är också mycket tillfredsställande att läsa att stadsdelsnämnden har ansvar för ett adoptionsärende från det de blivande adoptivföräldrarna ansöker om medgivande att få adoptera ett barn till dess att adoptionsbeslut finns och uppföljningsrapporterna är fullföljda. I många fall pågår uppföljningstiden längre än till de tillfällen då medgivandeutredaren skriver uppföljningsrapporterna varför det känns tillfredsställande att det finns möjlighet för en adoptionsorganisation, när uppföljningarna inte fullföljs från familjens sida, att stadsdelsnämnden ser sitt ansvar tills alla uppföljningsrapporterna är gjorda.

Negativ kommentar

Adoptionscentrum välkomnar att Barnkonventionen sedan 1 januari 2020 är svensk lag och att barns rättigheter därmed fått en starkare ställning, ett beslut som vi under många år verkat för. Det är då med förvåning vi läser att det finns undantag från möjligheten att makar/sambo adopterar tillsammans i de fall där den andra maken/sambon till följd av psykisk sjukdom eller något annat liknande förhållande är varaktigt förhindrad att adoptera. Adoptionscentrum menar att makar/sambo som önskar adoptera tillsammans också ska bedömas tillsammans som lämpliga eller inte lämpliga föräldrar då det aldrig kan anses vara till ett barns bästa att växa upp i en familj där ena föräldern har en så allvarlig psykisk sjukdom att man inte skulle kunna bli godkänd som lämplig förälder.

Barnens Vänner

Barnens Vänner yttrande inkom den 22 april 2020 och har i huvudsak följande lydelse.

Barnens Vänner Internationell Adoptionsförening (BV) har fått möjlighet att kommentera remissen Nya riktlinjer för Familjerätt för Stockholms stad. Vi lämnar nedanstående kommentarer och reflektioner kring det dokument om riktlinjer som vi tagit del av.

Beslut av Tingsrätt/ svensk domstol

Genomgående bör formuleringar i dokumentet om riktlinjer om att adoptionen godkänns i svensk domstol kompletteras med att adoptioner också kan

- bli omedelbart giltig i Sverige enligt 1993 års Haagkonvention
- erkännas enligt LAIS.

Se <https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/330271.html#h-Allmanna-krav-for-erkannande>

Stöd efter adoptionen

Vi föreslår att kommunens ansvar för att erbjuda fortsatt stöd efter adoptionen enligt 5 kap 1§ SoL lyfts fram i dokumentet.

Som det nu är formulerat får uppföljningsrapporteringen en stor betydelse. Uppföljningsrapporteringen ser väldigt olika ut för olika ursprungsländer, varför vi menar att kommunen bör utforma rutiner som säkerställer stöd till den adopterade och adoptivfamiljen oberoende av de uppföljningsrapporter som ska skrivas.

Kommentarer på formuleringar etcetera

Kapitel Handläggning av adoptionsärenden

Vi föreslår att stycket Inledning får ett tillägg om 5 kap 1§ SoL för att lyfta att adoption är en livslång process och att kommunen är skyldig att erbjuda stöd inte bara under adoptionsprocessen utan också efter den. Formuleringen "...och avslutas i och med att adoptionen beslutats av tingsrätt och begärda uppföljningsrapporter har avlämnats" bör skrivas om.

I den schematiska översikten som adoptionsprocessen kan beskrivas står det att sökande i ett personligt informationssamtal ska få "information om adoptionsprocessen, kravet på föräldrautbildning, innehållet i hemutredningen, adoptionsorganisationernas väntetider och krav...".

Då väntetider, krav och annat förändras snabbt föreslår vi att sökande får information om vilka de auktoriserade adoptionsorganisationerna är tillsammans med kontaktuppgifter t ex till hemsida, för att de sökande ska ha uppdaterad information.

Kapitel Obligatorisk föräldrautbildning

Vi föreslår att meningen "För att få kursintyg ska sökanden ha deltagit på minst fem av sju kurstillfällen tas bort eller uppdateras med vad som gäller för familjer som deltagit i helkurser.

Kapitel Samtycke till fortsatt adoptionsförfarande

Meningen "Eftersom tingsrätten skickar remissen till den stadsdelsnämnd där familjen är folkbokförd..." menar vi kan förtydligas. Då många adoptioner idag aldrig handläggs av tingsrätten bör det finnas andra skäl till de rutiner som finns.

Är meningen enbart kopplad till familjer som flyttar inom staden föreslår vi att ämnet familjer som flyttar istället får en egen rubrik, alternativt eget stycke för att öka tydligheten.

Kapitel Barnet anländer – stadsdelsnämndens tillsynsskyldighet

Detta kapitel måste uppdateras med alternativten att familjen till Skatteverket anmäler att adoptionsbeslut fattat i utlandet omedelbart blivit giltigt i Sverige eller att adoptionen ska erkännas enligt LAIS.

Kapitel Uppföljning

Vi föreslår att stycket högst upp på sidan 32 "Socialnämnden ska tillgodose det särskilda behovet av stöd och hjälp..." flyttas upp och inleder kapitlet Uppföljning.

Vi föreslår att texten om uppföljningsrapporteringen beskrivs som en av de rutiner som kan användas i det stöd som kan erbjudas.

Kapitel Adoption av spädbarn födda i Sverige

Vi vill lämna två reflektioner under detta kapitel. En är att ordet spädbarn känns begränsande. Kanske "barn som ännu inte är placerat i familjehem" är bättre.

En annan är att vi vill dela de erfarenheter vi har som rör hur adoptivfamiljer till dessa barn väljs. Vi vet av erfarenhet att familjer med giltiga medgivanden kan bli

aktuella i dessa fall. Då familjen kan ha hunnit skicka en adoptionsansökan utomlands via någon av oss auktoriserade adoptionsorganisationer, vill vi flagga för vikten att ha en dialog för att undvika att familjen får information om barn från två olika håll samtidigt, vilket vi har erfarenhet av är väldigt jobbigt för familjen. Detta undviks genom att berörd handläggare innan de kontaktar familjen angående barn i Sverige som behöver adoptivfamilj, kontaktar den adoptionsorganisation som familjen använt.

Medgivandeutredning istället för hemutredning

Numera används ordet medgivandeutredning istället för hemutredning.